

Aktiaseltsis Tallinna Sadam võimalike korrupsiooniriskide tuvastamiseks moodustatud uurimiskomisjoni 25. veebruari 2016. a istungi päevakorrapunkti 2 juures toimunud arutelu üleskirjutus

Artur Talvik

Täna kuulame esimesena AS Tallinna Sadam (edaspidi TS) endist nõukogu liiget Priit Paistet. Kus on Teie praegune töökoht?

Priit Paiste

Praegune töökoht on LLC Facility Services Rus. Töötan kaks viimast aastat Moskvas. 1-3 tööpäeva kuus olen Eestis.

Artur Talvik

2007. aastal saite TS nõukogu liikmeks, Teid nimetas Ivari Padar. Kas olete sotsiaaldemokraatidega seotud?

Priit Paiste

Ei ole.

Artur Talvik

Lihtsalt tuli sotsiaaldemokraatide poolt ettepanek?

Priit Paiste

Jaa.

Artur Talvik

Kuidas Teie poole pöörduti? Miks Te peaksite tulema TS nõukokku?

Priit Paiste

Küsimine, kas olete nõus või ei ole? Vastavalt sellele, siis kas määratakse või ei määrata. Nii toimus see 2007.aastal.

Artur Talvik

On Teil seoseid merendusega?

Priit Paiste

Merendusega ei ole, olen majandusharidusega.

Artur Talvik

Parterilist kuuluvust Teil ei ole?

Priit Paiste

Parteiline kuuluvus puudub.

Artur Talvik

Oleme käsitlenud (TS-ga seoses) 3-4 suuremat asja. Üks neist on 17. kai, selle ehitamine; teine on jäälohkuja Botnica ost. Teie olite nõukogus, kui otsustati parvlaevade ost?

Priit Paiste

Jaa, olin nõukogu liige.

Artur Talvik

Parvlaevade teema oleks põhiteema ja siis ka veel sponsorlusest, mis sadamas tehti. Ja räägiksime nõukogu tööst. Rääkige natuke nõukogu tööst, mismoodi nõukogu töö oli korraldatud? Teie vaatevinklist, kas nõukogu töötas tõhusalt? Kas leidsite, et nõukogu töö oli korraldatud efektiivselt?

Priit Paiste

Nõukogu töö oli erinevatel aegadel erinevalt korraldatud. Sõltus sellest, kes olid liikmed ja kuipalju nad üksteist usaldasid. Algusaegadel toimus auditikomitee istung täiskosseisus, kus olid kõik nõukogu liikmed. Toimus nagu nõukogu töö dubleerimine. Hiljem arutas auditikomitee vähendatud kosseisus teatud küsimusi detailsemalt ja siis neidsamu küsimusi täiskogus enam nii detailselt ei arutatud. Näiteks eelarvet. Hiljem nõukogu liikmed enam auditikomitee töös ei osalenud.

Artur Talvik

Hiljem siis nõukogu liikmed enam auditikomitee töös ei osalenud?

Priit Paiste

See oli vabatahtlik kogu aeg (auditikomitee töös osalemine). Auditikomitees oli 3 auditikomitee liiget. Ülejäänud nõukogu liikmed võisid kohal olla. Olenevalt sellest, kui palju neist osaleda tahtsid.

Artur Talvik

Kui palju auditikomitee tegi koostööd sisekontrolliga?

Priit Paiste

Auditikomitee on sisuliselt siseauditi osakonna kõrgem organ ja koostöö oli tihe. Aga siseauditi töö ei ole lihtsalt tavaline audit, vaid ta on sadamas ikkagi nõukogu tarbeks, nõukogu tööriistaks. See ei ole sisekontroll, vaid nõukogu alluvuses. Koostöö oli normaalne. Igapäevaselt audit töötab samas majas, kuipalju seal neid segati või ei segatud, seda on raske hinnata.

Artur Talvik

Kas Teie leiata ka, et siseaudit ei peaks olema nii läbi kasvanud juhatusega?

Priit Paiste

Täna ta on niimoodi seadusesse kirjutatud, et ta töötab juhatuse alluvuses. Sinna on see vastuolu sisse kirjutatud, sõltumata sellest, kes need inimesed struktuuris on. Juhul, kui siseauditi osakond asub mõned ukseid juhatuse kabinetist eemal või kõrval, siis ... Ma arvan, et siseaudit TS-s tegi oma tööd pühendumusega.

Artur Talvik

Kui palju auditikomitee arutas korruptsiooniennetuslikke küsimusi? Kas need teemad olid üleval? Kas oli ka nõue mingisuguste korruptsiooniennetuslike eeskirjade kehtestamiseks?

Priit Paiste

Eelmisel aastal see algas. See nõue tuleb seadusest. Arutati pikalt, kas iga ettevõtte teeb ise või ministrium saadab mingi suunise (korruptsiooni ennetamise kohta), mis on kasutatav kõikides riigi äriühingutes. Ettevõtted omavahel suhtlesid, kes on kõige kaugemal ja kes on midagi suutnud välja „nuputada“. Selles osas tsentraalset paberit ministriumist ei tulnud. Töö käis ettevõtte tasandil ja seda ilmselt alates 2015.aastast. Kontrollimas on seda valdkonda olnud erinevaid institutsioone, Riigikontroll, politsei. Kõik muudkui kontrollivad ja sisekontrolli võime korruptsiooni kontrollida on suhteliselt piiratud.

Artur Talvik

17. kai puhul tõstatati küsimus sadamale tekitatud kahjust. Kui Riigikontroll tegi auditi 17. kai osas ja viitas justkui oleks sadamale kahju tekitatud, siis sadama nõukogu otsustas selle peale võtta advokaadibüroost hinnangu, tõestamaks vastupidist.

Priit Paiste

Protsessi poole pealt toimus asi tavaliselt: Riigikontroll tegi auditi, see avalikustati ja nõukogu arutas seda. Otsustati, et sellega ei saa nõustuda ja selleks, et vastulause esitada, tuleb palgata professionaalsed advokaadid. Tegemist oli Muuga konteinerterminali- süvendustöödega. Nende materjalide põhjal, mis nõukogule kättesaadavad olid, oli see kahju tekitamine selline, et nõukogu ei nõustunud Riigikontrolli järeldusega, millest järeldus, et kellelegi nagu maksti millegi eest. Aga taandus see lõpuks ikkagi sellele, et oli vaja vaadata, kumbapidi ettevõttele oleks (majanduslikult) olnud kasulik. Kui alguses oleks olnud kohe kõik tingimused paika pandud, siis ... Aga olid ka mingid kahjude hüvitamised seoses lõhkekehade poolt tekitatud kahjuga ja kui oletada, et see kõik oleks olnud juba algselt tingimustes sees, kas siis oleksid töömahud olnud sellised? Lugeda paberit, kust on näha, et kellelegi hüvitati midagi seda, mida poleks pidanud hüvitama? ... siis muidugi tuleb nõustuda auditis tooduga. Aga teisiti võttes - oleks-poleks?

Artur Talvik

Teie olite selle otsusega nõus, et võtta (auditis toodud asjaolude selgitamiseks) advokaat Varuli büroo?

Priit Paiste

Ei mäleta, kas kõigega olin nõus, kuid sellega olin nõus, et võtta advokaadibüroo.

Artur Talvik

Advokaadibüroo hakkas õigustama teid või juhatust? Või kuidas teil see lähteülesanne oli?

Priit Paiste

Nõukogu lähteülesannet advokaadibüroole ei andnud, seepärast ei oska spekuloida. Ülesanne ja mõte oli ilmselgelt selles, et vaielda Riigikontrolli järeldustega, kus öeldi, et riigi ettevõttele tehti kahju, mida tegelikult tekitatud ei olnud.

Artur Talvik

Te leidsite, et vaja oli võtta advokaadid?

Priit Paiste

Oleks võinud vaielda ka ilma advokaatideta. Arvati, et mõistlik oleks võtta advokaadid majaväliselt. Loomulikult oleksid võinud vaielda, õigemini põhjendada neid tegevusi ka ettevõtte õigusosakonna juristid.

Artur Talvik

Te olete parteiliselt mitteseotud. Kas Te tajusite mõnikord ka nn poliitilist survet, kus jooksis piirjoon, et ühed täidavad ühe partei ja teised teise partei poliitilisi suunised?

Priit Paiste

Mina poliitilist survet ei tajunud. Oleme ju poliitilises majas, ka seal oli poliitikat. Ajalehedki ju kirjutavad, et ennem nõukogu koosolekut käiakse mõnede nõukogu liikmete poolt ministri juures briifingul. Ma ei saa ju eitada, et seda ei olnud. Loomulikult oli. Eks ka mina loen ajalehest, aga ega mul kõike siseinfot ei olnud. Aga niimoodi see lihtsalt käis. Kui asju tehti hääletuse baasil, siis oli näha, kust piir jooksis. Ükskõik, millised olid tulemused, need on ju kõik materjalides näha.

Artur Talvik

Kas poliitiline sekkumine ettevõtte nõukogu töösse võis ajendada ka mõnede mitte kõige targemate ebamajanduslike otsuste tegemist?

Priit Paiste

Loomulikult. Kui poliitilist survet ei ole, siis tavapärane äriettevõtte teeks mõned asjad kindlasti teisiti ja mõned otsustused majanduslikust kaalutlusest lähtuvalt oleksid olnud teistsugused.

Artur Talvik

On mõned näited?

Priit Paiste

Jaa. Euroopa Liidu rahade kasutamise puhul kasutati seda ka mõnikord suhteliselt kahtlase perspektiiviga asjades. Kohtades, kus võib-olla ei olnud kõige otstarbekam (rahapaigutus). Ehk läheb vaja? Ükski äriettevõtte ei oleks pannud raha lihtsalt selleks mõnda kohta ettekäändel, et ehk siis saab Euroopast pataka raha.

Tarmo Olgo

Täpsustage, kas ka 17. kai estakaad?

Priit Paiste

17. kai juures oli ikka väga kindel asi. See oli konteinerterminal. Mitte seoses 17. kaiga, kuid mingitel hetkedel oli ilmselt antud suunis kasutada ära Euroopa abiraha niipalju kui võimalik. Kokkulepe oli selline, et tuleb ära kasutada, oli see siis kasulik või mitte. Tavaline äriettevõtte ilmselt nii ei teeks.

Deniss Boroditš

Kas oli sisend, et ära kasutada niipalju kui võimalik või pigem sisend, et tehke mingi objekt nt kai ja vaadake, kust vahendeid leida? Poliitiline otsus või määndžmendi otsus?

Priit Paiste

Olgem siinkohal täpsed. Mina olin mittepoliitiline. Mina ei ole käinud nendel koosolekutel, kus keegi käskis kellelgi midagi teha ja milliseid suuniseid kellelegi anti. Mina olin oma otsustustes vaba. Mõnede investeringute puhul tundus mulle kui majandusnimesele, et tehti otsuseid selliselt – äkki läheb vaja? Nt mingit teed? Raha tuleb Euroopa Liidust. Kas seda ka kunagi vaja läheb (teed)?

Deniss Boroditš

Konkreetselt kai osas. Selle otstarbekusest?

Priit Paiste

Konkreetselt kai osas oli küsimuse all konteinerveod. Kui saab teha uue kai, siis saab suurendada konkurentsi konteinervedude alal Eestis. Täna on Eestis üks konteinervedude korraldaja, kes väga aktiivselt ei tegutse. Hinnad ei soodusta, kuigi ta on monopoolses seisus. Konteinerterminali tegemisega tekib konkurents, suurenevad konteinerveod. Naftavoogude vähenemisest tingitud olukorda sadamas sooviti korvata uute kaubagruppide meelitamisega sadamasse. Kuna sõeterminal ei soostunud oma lepinguid muutma, et sellest alternatiivi leida, siis tuli leida uus väljapääs uue kai ehitamisega Muugale. Prognoosid nägid ette, et kaubavood suurenevad.

Henn Põlluaas

Ettepanekud teede ehitamiseks? Kas need tulid nõukogu ette läbi juhatuse?

Priit Paiste

Jaa, need tulid juhatusest.

Artur Talvik

Kui tihti Te vaidlustasite juhatuse ettepanekuid? Kas juhatusest tulnud ettepanekuid võeti puhta kullana või tekkis ka vaidlusi?

Priit Paiste

Ikka tekkis vaidlusi, aga enamuses läksid ikkagi need juhatuse otsused või ettepanekud nõukogust läbi. Kindlasti tekkis ka küsimusi projektide tasuvuses, see oli põhiline arutelu koht. Kui midagi homme suureneb, siis küsiti, miks ja kas on mõttekas ehitada näiteks uus kai Paldiskisse või midagi ümber konstrueerida. Või saab midagi teisiti teha? Rohkem informeeritud inimesed esitasid küsimusi, kas peame seda tegema, võiks ehk midagi muud teha? Ei olnud nii, et nõukogu ainult kinnitas juhatuse ettepanekuid.

Tarmo Olgo

Kas Teile tundus, et vahel oli nii, et juhatuse justkui jättis nõukogule mõned asjad rääkimata või mõned asja ei olnud nii, nagu nõukogus serveeriti? Tuleb teil meelde mõni selline asjaolu?

Priit Paiste

Kui isegi selgus, et mõni asi ei olnud nii, siis paljuski baseerub sellele, kas usud seda juttu, mis juhatuse sulle räägib või ei räägi. Ega nõukogu liige ei lähe juhatuse liikme käest täpsustama, detaile kontrollima. Võib ju minna, kuid mina seda ei teinud. Oli neid, kes usaldasid juhatust vähem ja neil oli ka rohkem informatsiooni. Küsiti ilmselt pabereid ja tehti kontrolli. Kuid ma ei mäleta, et midagi kardinaalselt oleks välja tulnud.

Tarmo Olgo

Kas usud või ei, see on üks asi, aga üks mehhanism on siseaudit. Vaadates siseauditi töid, siis on näha, et audiitor on mitmel puhul toonud välja selle, et juhatuse ei olnud täitnud reegleid hangetes, lepingute sõlmimisel ja veel mõningaid puudusi. Ei ole teinud nii nagu oli soovitatud. Nende märkustega on tulnud ka auditikomiteesse ja nõukogusse. Miks nõukogu ei reageerinud sellele?

Priit Paiste

Sellega ma päriselt ei nõustu. Need otsused ja märkused, mis nõukogusse tulid auditi otsustena, siis tehti küll märkused ja otsustati, et sellest alates ei rikutaks rohkem reegleid. Näiteks kui oli eiratud enda kehtestatud reegleid. Näiteks sponsorluse osas. Kas sellele järgnes ka mingi järelkontroll või kas audiitor seda kontrollima läks, et järgmised riigihanked või lepingud oleksid korrektsed, seda ei oska öelda. Järeltegevuse kontrolli ei saanud nõukogu tegema, kuid sellega, et nõukogu ei reageerinud juhatusele tehtud etteheidete osas, sellega ei saa ma nõustuda. Iga kord tehti märkus, et kui nüüd ei järgitud, siis järgmine kord tuleb järgida.

Tarmo Olgo

Millega juhatuse õigustas oma tegemata jätmisi või möödalaskmisi?

Priit Paiste

Ei õigustanudki. Ütles, et ahaa- oleme süüdi, parandame ära. Nad ei öelnud, et ei paranda.

Artur Talvik

Mitmel korral Teie ajal juhatuse uuendamine toimus?

Priit Paiste

Kaks kindlasti, kui mitte kolm.

Artur Talvik

Millised olid Teie arvamused Kiili ja Kaljuranna jätkamise osas juhatuses?

Priit Paiste

Minu arvamus oli, et ka finantsjuht peaks olema juhatuses. Sest finantsjuht vastutab väga suurel määral ettevõtte rahaliste vahendite eest. Ega siis juhatuse liikmeid ei tee finants- ja tasuvusarvestusi. Sellises ettevõttes on kaks asja – strateegilised otsused – mida teha ja teine – mis see meile annab. See kõik tuleb finantsjuhi käest, aga ametlikku võimu tal ei ole.

Artur Talvik

Kas Te selle sooviga jäite üksi, või oli Teil toetajaid?

Priit Paiste

Ilmselt olin üksi. See on nii, et kui avada sellel teemal diskussioon, siis läheb see piisavalt laiaks ja tekib valik väarikaid kandidaate, kes sellele kohale soovivad: Seetõttu ei tahetud diskussiooni avada. See oli ilmselgelt soov esimesel korral neid juhatuse liikmeid vahetada, kuid keegi tahtis ja keegi ei tahtnud ja diskussiooni ei avatud. Kindlasti mingeid kõnelusi kuskil peeti, see ei ole saladus, kuid ...Mina ei ole poliitik.

Artur Talvik

Te olite siis sellel positsioonil, et juhatuse liikmed võiksid jätkata?

Priit Paiste

Esimesel korral ma ei näinud küll mingit probleemi, et ei võiks jätkata.

Artur Talvik

Teisel korral?

Priit Paiste

2014.aastal? See oli alles nüüd.

Henn Põlluaas

Kas seal oli tunda, et mõni erakond tahtis toetada Kiilit ja Kaljuranda?

Priit Paiste

Esimesel korral oli kahe partei valitsus. Imselgelt need parteid olid erineval arvamusel, et kas võiks vahetada või ei peaks vahetama

Deniss Boroditš

Tagantjärele on hea targutada, aga ... Mina tundsin ka Kaljuranda üsna pikalt ja kui vaadata neid majandustulemusi, siis ei olnud põhjust kahelda nende (juhtide) sobivuses. Nõukogu peab ju otsustama mingite objektiivsete näitajate järgi. Kas inimene meeldib või meeldi, see ei loe. Nõukogu vaatab, kas juhatuse liige saab hakkama või ei saa ning millised on majandustulemused. Võttes arvesse praegust seisu, siis .... Aga kui võtta arvesse tollaegseid majandustulemusi, siis ei olnud ju põhjust kahelda?

Priit Paiste

See arutelu tollel ajal oligi. Ühtedele meeldis ja teistele ei meeldinud.

Artur Talvik

See on dispuudi koht, et teatud aja tagant peaks juhatuse liikmeid vahetama.

Peeter Ernits

Nõukogu juhatuse liikmed nagu ei usaldanud?

Priit Paiste

Siin ei ole midagi salata – Isamaaliit tahtis vahetada (juhatuse liikmeid) ja reformierakond ei tahtnud vahetada. Niipalju, kui mina sellest aru sain.

Jaanus Karilaid

Kahe partei juhtimisel?

Priit Paiste

Ei. Kahe partei valitsuse ajal. Juhtis ikka juhatuse ja kontrollis nõukogu. Minister määras nõukogu. Siin on pilt selge. Mul on õnn olnud kolme valitsuse ajal seal nõukogus olla.

Jaanus Karilaid

Mis tähendab, et Tõnis Palts tahtis võtta ühendust?

Priit Paiste

Palts võttiski ühendust. Me kohtuseimegi ja küsis- kas ei oleks aeg vahetada juhatust?

Artur Talvik

See oli lobi?

Priit Paiste

Imselgelt oli seal ka häälte lugemise küsimus.

Tarmo Olgo

Kaks juhatuse pikendamise lepingut oli. Kas mõlema puhul tehti ka konkurss? Kas see konkurss oli mõlema - 2011 ja 2014 - puhul sisuline? Kas arutati ka kandidaate või oli see formaalne?

Priit Paiste

Kui ollakse rahul, siis milleks see tsirkus? Seadus näeb selle tsirkuse ette. Ainult Estonian Airis ei tehtud konkurssi.

Siim Kiisler

Minu meelest oli see koalitsioonileppes sees, et tehakse konkurss.

Priit Paiste

Konkursist pääsu ei olnud. Ma muud ei mäleta.

Tarmo Olgo

Räägi sellest konkursist, kas see oli formaalne või see oli sisuline?

Priit Paiste

Esimese korra kohta ei mäleta. Teisel korral oli 17 kandidaati, kuid esitatud esseede ja muude näitajate poolest olid parimad ikkagi need olemasolevad (Kiil ja Kaljurand). Ise tundsin ka nendest kandideerijatest 5-7 inimest, kuid kindlasti oli Ain Kaljurand parim valik nendest, kes kandideerisid.

Tarmo Olgo

Aga kas nõukogu teiste kandidaatidega kohtus, küsis neilt midagi?

Priit Paiste

Küsimuse all oli, miks me üldse konkursi teeme? Aga kuna pidi tegema, siis tehtigi.

Deniss Boroditš

Aga kas nõukogu ette kutsuti kedagi välja? Vestlusvoorud olid?

Priit Paiste

Ei mäleta küll, et oleks füüsiliselt kedagi näinud. Et kedagi oleks kutsutud. Aga nõukogu esimees võis muidugi kohtuda, sest see ülesanne võis olla delegeeritud.

Tarmo Olgo

Sellist mälestust ei ole, et oleks kohtunud?

Priit Paiste

Ei ole (mälestust), et oleks arutatud.

Artur Talvik

Selliseid juhtumeid, kus Teie jäite oma arvamusega üksi, kas neid oli veel? Tuleb meelde?

Priit Paiste

Oli. Investeeringute allahindlus, põhivarade allahindlus. Audiitorid ütlesid aastaid, et teatud põhivarade väärtuse osas on ebaselgus ja nad ei kinnitanud, et need niipalju väärt on. Minu ettepanek oli kas osaliselt või täielikult maha kanda, et saada puhas audiitori otsus. Ja seda enamus (nõukogust) ei toetanud.

Artur Talvik

Kas mõjutab kasumit? Dividendipoliitika küsimus?

Priit Paiste

See on riigieelarve küsimus.

Artur Talvik

Täna Eesti Energia....?

Priit Paiste

Nüüd on teistsugused küsimused. Tollel ajal aga olid sedalaadi küsimused. See ongi see küsimus, et kas tavaline äriettevõtte teeks samasuguseid otsuseid nagu Tallinna Sadam? Ilmselt ei teeks. Ükski omanik ei võtaks laenu, et maksta dividende.

Artur Talvik

Kas Tallinna Sadam tegi selliseid otsuseid?

Priit Paiste

Loomulikult. Mingil hetkel rahavood ei kannatanud dividende maksta. Ükski äriettevõtte ei teeks sellist rumalat otsust, aga ... riigieelarve tasakaal ja dividendid, siis mõistlikkus alati ei võida.

Artur Talvik

Teie olite nende otsuste vastu?

Priit Paiste

Mina tegin ettepaneku osa vara maha kanda. Näiteks Saaremaa sadam. Ilmselge on, et 34 laeva ei hakka iialgi sinna sadamasse randuma. Kanname osa maha? Ei kanna. Siis ei saa dividende ja riigieelarve ei saa tasakaalu. Ongi kõik.

Artur Talvik

Kui palju siis pidi laenu võtma?

Priit Paiste

Need aastad olid keerulised. Halvad asjad sattusid ühele ajale. (Riigieelarve)Tasakaalu küsimus kerkis.

Henn Põlluaas

Kas see korraldus tülis ministrilt? Nõukogu liikmete kaudu?

Priit Paiste

Ikka nõukogu liikmetelt. Ministrit ei julge küll selles süüdistada. Ilmselt oli põhjuseks see, et kasum pidi selline olema. Mõte ilmselt ka Rahandusministeeriumist.

Deniss Boroditš

Kas dividendide maksmine ei ole üldkoosoleku pädevus?

Priit Paiste

Ma arvan, et riigieelarve tehakse rahandusministeeriumis. Eelarvesse kirjutatakse sadama reale mingi number ja see number siis tuleb ka saada.

Artur Talvik

Üldkoosolekul on see mingi tootlikkuse ootus?

Priit Paiste

Riigieelarve osas läheb arvesse jooksva aasta kasum ja sellest makstavad dividendid, mitte varasemate perioodide kasum. Seetõttu oli oluline selle jooksva aasta kasum. Niimoodi mõned aastad järjest. Lükati edasi. Mitte et „ärme teeme!“, vaid „ärme teeme praegu!“. Põhiliselt oli kolm, mida audiitorite poolt on ära märgitud - need olid Saaremaa sadam, söeterminal ja ilmselt Paldiski kai. Saaremaa sadam oli kallis ja kokkuvõttes tuli kuskil 50 miljonit. See oleks viinud äriühingu kasumi mingil aastal nulli.

Artur Talvik

Botnica ost. Suur teema. Mis Teie sellest Botnica ostust mäletate?

Priit Paiste

Kibekiiresti otsiti jäälõhkujat, kui õues oli juba külm. Üritasime täita omaniku soovi ja püüdsime täita seadusi. Aeg oli aga väga lühiajaline. Raske teha riigihanget, kui aega on kolm nädalat ja olemas üks jäälõhkuja. Jäälõhkuja tuleb osta. Sai ostetud. Äkki jää tuleb.

Tarmo Olgo

Kes leppis kokku jäälõhkuja hinna?

Priit Paiste

Soomlased tahtsid seda hinda saada.

Tarmo Olgo

Kas keegi sadamast rääkis läbi soomlastega? Veeteede Amet, ministeerium, TS?

Priit Paiste

Mina tean, et sadam rääkis läbi soomlastega. Sadamast rääkis läbi Allan (Kiil), ilmselt keegi veel.

Tarmo Olgo

Mis nende läbirääkimiste tulemused olid? Mis nende kohta räägiti?

Priit Paiste

Soomlased olid nõus müüma. Olid nõus müüma sellise hinnaga. Kui me kuulutame riigihanke, siis nemad ei tule.

Tarmo Olgo

Kuidas see 50 miljonit kujunes?

Priit Paiste

Soomlane tahtis. Minu teada oli asi nii, et soomlane oli nõus müüma 50 miljoniga.

Deniss Boroditš

Ma jätkan sama teemaga. Keegi ei vaidle vastu, et jääd on vaja lõhkuda. Kuidas jõuti selle tulemuseni (ostmiseni)? Jääd võib lõhkuda nii, et renditakse laev või ostetakse endale jäälõhkuja. Miks seda tehti kolme nädalaga? On ju teada, et tuleb talv ja tuleb jää ...Kas seda

ei olnud võimalik teha varem? Ja miks just selline hind, kuidas selleni jõuti? Kas hind on õiglane, kas hinda kontrolliti?

Priit Paiste

Ega jäälõhkujate portaali kuskil ei ole. Sellel ajal pakuti ka mingit alternatiivi, et seal on selline, aga ...

Tarmo Olgo

Kes presenteeris neid alternatiive?

Priit Paiste

Eks ikka juhatus presenteeris neid alternatiive

Deniss Boroditš

Kogu see teave põhines juhatuse poolt esitatud infole?

Priit Paiste

Kogu selles tegevuses oli tegev ka ministeerium, kes selgelt tahtis seda jäälõhkujat, mis läks selleni, et nõukogu läks ministeeriumi ja minister ütles „ärge venitage, ostke see laev ära!“.

Deniss Boroditš

Olen tegelenud teedehitusega. Ja ütlen, et kui hanke kuulutad välja juulikuus, on hind kõrgem, aga kui teed seda jaanuarikuus, on hind kaks korda madalam. Ajastus on väga oluline hinna kujundamisel. Aga kui on kolme nädala pärast jää, siis muidugi.... Siis müüja saab küsida ükskõik mis hinda. Aga kui tegeleda ostuga juulikuus, on hind odavam.

Priit Paiste

Ilmselt jõuti järeldusele, et sadam peab ostma, aga ilmselt öeldi seda mitte õigel ajal. Sügisel öeldi, et on vaja jäälõhkuja osta. Miks osteti jäälõhkuja Tallinna Sadamale? See on riigieelarve tasakaalu küsimus.

Deniss Boroditš

Kas nõukogus diskussiooni ei olnud, kas on mõttekas osta ja miks Tallinna Sadamale osta?

Priit Paiste

Kindlasti oli. Miks me peame seda tegema? Kõikide nende küsimustega oli (diskussioonid)–praamid, parvlaevad.. Las seda teeb keegi teine – Veeteede Amet, Eesti Loots?

Deniss Boroditš

.....või ostame järgmiseks hooajaks?

Priit Paiste

Kohe oli vaja osta. Kohe leiti ka sobilik laev. See on hea laev. Kasu(m)lik. Töötab ka suvel kuskil Kara meres ja toob sisse (tulu).

Artur Talvik

Teie positsioon oli siis pigem tõrjuv?

Priit Paiste

Minu positsioon oli pigem riigimehelik – Eesti riigil on ühte mõistlikku jäälõhkujat vaja. „Tarmo“ kõrvale oli teist vaja, sest see oli vana, äkki ei lähe käima.

Jaanus Karilaid

Ükskõik, mis tingimustel?

Priit Paiste

Ei, miks? Hind tundus mõistlik. Riigile mõistlik otsus, aga valel ajal.

Jaanus Karilaid

Minister andis suunise? Teine ei saa anda. Kas ei tekkinud nõukogus diskussiooni, et kui laev oli 2008 Soomes riigifirma bilansis 50 miljoniga, siis 2012 oli ikka 50 miljonit maksumus? Kas siis aja jooksul ei olnud hind langenud, kuigi aeg on edasi läinud? Ja teine küsimus – mis oli see kandev põhjus, miks ei tehtud riigihanget?

Priit Paiste

Riigihanget ei tehtud seetõttu, et soomlased ei oleks tulnud seda konkreetset laeva riigihankele pakkuma. Miks nad ei tule, ei tea, kuid olid kindla sõnaga, et riigihankele ei tule.

Jaanus Karilaid

Dikteerisid siis tingimused?

Priit Paiste

Soomlased ütlesid, et ei tule. Miks? Ei tea.

Henn Põlluaas

Kas nad ütlesid seda ise või tuli see kuskilt?

Priit Paiste

See tuli kuskilt läbi juhatuse. Ma ei tea, kui palju inimesi sellesse oli kaasatud. Ministri suunis tuleb ju läbi kantsleri. Kantsler ja asekancler koosolekul ikka osalesid - ostke see laev ära, ärge venitage!

Artur Talvik

Aga vaidlused olid kõvad? Nõukogu enda sees?

Priit Paiste

Vaidlused olid kõvad.

Artur Talvik

Kas seal oli ka tunda seda polariseerumist? Parteilist?

Priit Paiste

Oli.

Artur Talvik

Kuidas jooned jooksid?

Priit Paiste

Parteilist liini pidi.

Artur Talvik

Kes poolt, kes vastu?

Priit Paiste

Isamaaliit, kelle minister oli, oli ostmise poolt, reformierakonna esindajad olid vastu. Laev otsustati ära osta minu häälega. Mina hääletasin Isamaaliidu meestega koos. Mina hääletasin südametunnistuse poolt - et üks jäälohkuja võiks Eesti riigil olla. Meetod oli kindlasti vale – ostke iga hinna eest, ostke kiiresti. Vastuolu on ju arusaadav. Kui Riigikontroll käib auditeerimas, kas täidetakse seadusi ..... ja kui siis öeldakse, et ostke nüüd ja kohe praegu .....katsuge laveerida, tehke nii, et seadust ei riku, aga tehke homme ... Sellest tuligi see vastuolu. Ühed ütlesid, et näete, meil on siin see laev, tehke hange. Oleks olnud kevad, aga jäälohkujat poleks siis olnud. Teised ütlesid, et meil on jäälohkujat vaja. Aga pärast tulevad organid ja küsivad - miks?

Jaanus Karilaid

Saan aru, et oli poliitiline suund, aga ma ei saa aru ajafaktorist. Kui siin keegi väidab, et riigihanke tegemine on kohmakas, et soomlased ei tule, jne. Aga see juba dikteerib iseenesest hanke vormi. Mis olemuslikult seaduse rikkumine. Aga kas nõukogu arutas ka rahulikult neid alternatiive, et kui me läheksime hankesse? Uue laeva projekteerimist arutati ju ka üle 5-6 aasta? 5 miljonit läks maksma. Aga kui oleksite aja maha võtnud, teinud riigihanke ja veel ühe talve rentinud Soomest jäälohkujat? Vaadanud siis, kui palju see rentimise kulu on?

Priit Paiste

Mina olen vale adressaat. Tuleb vaadata selle poole, kes jäälohkumise teenust tellib, kelleks on vist Veeteede Amet. Veeteede Amet oleks võinud teha hanke ja kõik selle, millest te siin räägite. Aga Veeteede Amet ei teinud ju hanget ja oli kokku lepitud, et sadam ostab jäälohkuja. Kes ja kus kokku leppis, seda mina ei tea. Oli kokku lepitud, et sadam ostab jäälohkuja. Sadam ei saa ju hanget teha! Sadam ei saa osaleda ka Veeteede Ameti hankes! Sadamal ei ole laeva! Sadam ei oleks läinud ju ka Veeteede Ameti hankesse. Loomulikult see arutelu ju toimus. Hankesse minekuks peab olema esitada laeva pilt, sadamal aga laeva ei olnud. Me ei saa minna, isegi kui kästakse. Kui riik oleks otsustanud teha hanke, siis ta oleks seda teinud läbi oma vastava struktuuri. Aga ta otsustas hanget mitte teha.

Artur Talvik

Kas oli ka sellist põhimõttelist vaidlust, et sadam ei taha laeva, et sadam tahab lihtsalt sadam olla?

Priit Paiste

Sadam ei tahtnud muidugi selles protsessis algselt osaleda. See oli aasta, kui tõsteti neid jäämurdjate tasusid. Nüüd on veeteede kasutamise tasu. Määrust muudeti. Sadam, kes küsib oma klientidelt raha, tahtis küsida samapalju maksu, aga riik tõstis oluliselt maksu teatud kaubagruppide ja erinevate laevade osas. Tõstis sadades protsentides. Selge on, et sadamal puudus huvi olla justkui see põhjendus, et see raha läheb jäämurdja ostmiseks. Me maksame teile niigi palju - 40 miljonit aastas - ja te tahate veel laeva ka osta meie kaudu? Sadam tahtis tegeleda oma põhitegevusega. Sadama strateegias on sisse kirjutatud, et ta on sadam. Ei ole sinna kirjutatud, et me teeme kõiki asju, peaasi, et riigil oleks eelarve tasakaalus. Äriettevõttel on oma loogika. Tal on oma strateegia. Ei saa nii olla, et talle öeldakse, osta nüüd laev!

Tarmo Olgo

Kas Teile teadaolevalt TS kasutas Botnica ostmisel mingisuguseid konsultante? Vahendajaid? Maaklereid, et seda tehingut sõlmida? Ja kui oli, siis kui palju talle maksti?

Priit Paiste

Ei tea küll, et oleks olnud. Võis olla, et peeti läbirääkimisi laeva kasutuse üle hooajal. Kuidas laeva suvel kasutada? Talvel tuleb raha riigi käest, aga kuidas kasutada laeva suvel, et ta ennast ära tasuks? Et ta tasuks ära sadamas oleva varade tootlusele, mis peaks olema 8,1 % Tookord nõukogu ütles, et me tahame saada tootlust 8,1 % ja sellepärast me tahame jäälohkumise raha rohkem saada. Selle kohta peaks olema isegi üks ministri poolt allkirjastatud paber, milles nõustatakse, et tootlus võib olla väiksem kui 8,1%. Oli arvestatud, et jäälohkuja tasu on 4,5 miljonit aastas. Selleks, et riigieelarve läheks tasakaalu ja teeniks kasumit, pidi ta teenima rohkem kui 4,5 miljonit.

Henn Põlluaas

Kas selle laeva kohta telliti ka mingisugune hindamisakt ja kas seda ka nõukogus arutati?

Priit Paiste

Hinda kindlasti arutati ja leiti, et see on päris hea hind. Tollel hetkel. Kui öeldakse, et see on hea laev, teeb selliseid ja selliseid asju ja hoiab 10 cm täpsusega laeva paigal, kui naftat puuritakse. Tollel hetkel tundus see väga mõistlik hind olema. Aga akti ma küll ei mäleta, et oleks arutatud.

Artur Talvik

Räägime Rail Garantist. Kuidas see operaatorlepingu valimine toimus?

Priit Paiste

Toimus hange. Majanduslikult parima pakkumise hinna poolest tegi Rail Garant.

Artur Talvik

Kes osales veel?

Priit Paiste

Lõppvoorus oli vist kaks pakkumist. Huvi tundi küll, aga lõppvoorus oli kaks. Venemaalt tundi huvi ja ka kindlasti peeti mingeid konsultatsioone.

Artur Talvik

Mis see Rail Garant endast kujutas?

Priit Paiste

Kolme nooremapoolset meest, kes tegelesid torudega, nad ei olnud transiidiettevõtjad. Moskvast.

Artur Talvik

Kas oli tunda, et keegi puschis seda Rail Garanti?

Priit Paiste

Nende pakkumine oli tol hetkel rahaliselt märgatavalt parem, kui teiseks jäänud pakkujal. Ma seal mingit lobi küll kuskilt otsast ei tunnetanud. Kuid Kanajev saatis nõukogu liikmetele koju kirju. Oli soov konkurente välistada ja pakkuda kohalikele meestele.

Deniss Boroditš

Minu meelest oli Kanajevil nagu õigustatud ootus, et kui tuleb terminali laiendus, siis ta saab eelise?

Priit Paiste

Kanajev rääkis jah mingist eelisest. Õigusliku hinnangu kohaselt tal ikkagi nagu seda eelist ei olnud. Ja vaatamata kõikidele hagidele ja asjadele, mida ta seal korraldas, ta lõpuks ostis need Rail Garandi meeste käest tagasi. Ta maksis rohkem raha, kui ta pakkus. Ja sadam teenib tänu sellele rohkem raha.

Artur Talvik

Mis selle Rail Garandiga edasi sai?

Priit Paiste

Midagi ei saanud. Hagisid oli palju peal ja ta (Rail Garant) ei suutnud täita neid kohustusi panga ees. Kanajev ka pidurdas tegevust. Rail Garant oli sunnitud müüma.

Artur Talvik

Kas Rail Garanti meeste suhtes tehti ka mingit taustakontrolli? Kas kapo uuris?

Priit Paiste

Minule teadaolevalt ei tehtud. Ja kui tehti, siis nõukogu sellest ei teadnud.

Deniss Boroditš

Hagid ilmselt mõjutasid. Aga kas siis ennem ei uuritud seda asjaolu, et sellel firmal ei olnud võimekust sellist suurt projekti ellu viia? Teiseks – vahepeal läks mitu aastat mööda, kas siis ei kaalutud seda võimalust, et leping tühistada? Tuldi pakuti ulmelisi asju, kuid midagi ei tehtud. Kas ei oleks riik võinud seda raha endale saada?

Priit Paiste

Riigi omanduses äriühing saab ju raha sellest müügitehingust. Nüüd riik teenib aastate jooksul oluliselt rohkem raha kui siis, kui ta oleks tookord otse andnud Kanajevile. Miks anti tookord Rail Garantile? Põhjuseks hinnavahe, mis oli tõesti tookord suur. Kanajevi pakkumine oli selline, et kuna territoorium on suur, siis esimesed aastad ei maksa ta põhimõtteliselt mitte midagi. Tulu sadamale oleks tulnud palju hiljem. Teised mehed (Rail Garant) lubas, et ehitavad territooriumi kohe valmis ja tulu sadamale hakkab tulema põhimõtteliselt kuskil kolmandal aastal. Miks valiti see kogenematu välja? Aga põhjus oli selles, et nad viitasid Venemaa äri meestele, kes hakkavad kaupa läbi Eesti vedama. Ja need nimed, mida nimetati, olid kõik tõsiseltvõetavad äri mehed Venemaa avarustest. Kui selline kokkulepe on, siis .....?

Deniss Boroditš

Aga kas selliste suurte tehingute puhul ei peaks olema mingi pangagarantii või mingi muu tagatis, et kui võtta selline suur kohustus, et oleks kindlus selle elluviimisel?

Priit Paiste

Pangagarantii oli, aga ilmselt see ei olnud piisava suurusega. Loomulikult on tore, kui riskid on maandatud, aga kas see on lõpuni võimalik? Nõukogus tookord muidugi arutelu oli, et see pank on liiga väike ja ebakindel, kas suudetakse tagada, aga ...

Artur Talvik

Kes selle Rail Garanti sisse tõi? Kättpidi tõi keegi?

Priit Paiste

Partnerid sadamasse tulevad tavaliselt nii, et juhatus toob nõukogu ette need, kes on juhatusega ühendust võtnud. Potentsiaalseid investoreid käib juhatus ukse taga pidevalt, kes tahaks teha seda ja teist. Kes neist tõsiseltvõetav on ja kes mitte? Neid on hulgi, kes käivad. Kust Rail Garant tuli ....?

Tarmo Olgo

Kas Tallinna Sadama nõukogu jaoks oli vähema arvu osalemine operaatori valimisel üllatuslik? Kas loodeti suuremat huvi kui pärast välja tuli? Kui Tallinna sadam oleks äriplaani järgi konteinerterminali välja ehitanud....?

Priit Paiste

Seda arutati jah, et kas võtta risk teha konteinerterminal valmis ja siis kuulutada hange või kuulutada operaatorihange varem välja? Arvamus oli see, et kui sul on juba mingi asi valmis, siis saad paremaid tingimusi nõuda kui siis, kui müüd õhku. Küsimus ei olnud selles, et tuli vähe, vaid loodeti, et tulevad maailmast pakkujad, näiteks mõni suurem Hiinast. Loodeti teha sinna regionaalne haab. Aga see, et ükski suur nimi pakkujaks ei tulnud, eks see mingitmoodi pettumus olnud. Aga kui see oleks valmis saanud, siis oleks Tallinn olnud Ida- ja Lääne vahel selline keskpunkt, kus toimuvad veod.

Tarmo Olgo

Kuidas juhatus põhjendas?

Priit Paiste

Ega ei põhjendanudki. Nad (juhatus) käisid küll ja osalesid messidel ja tutvustasid ja rääkisid, kuid miks ükski suur ei tulnud, seda ei tea. Vahemaa on väike Rotterdami ja seda haabi võib Rotterdamis pidada, sealt vedada (kaupu) Ust-Lugasse. Suurel puudus mõte siia tulla. Loodeti ilmselt, et kui kaubavood suurenevad, siis on mõtet.

Tarmo Olgo

Aga kui konteiner valmis, kas siis nõukogul tekkis veendumus, et on mõttekas ehitada ja haabi edasi pidada? Samal aja kui Gdanskis ja Rotterdami on avatud haabid?

Priit Paiste

Trend on see, et konteinerrongide perspektiiv on kasvanud .

Jaanus Karilaid

Mainisite, et Kanajev tegi kõikidele nõukogu liikmetele põhjaliku kirja?

Priit Paiste

Ma eeldan, et teised said ka.

Jaanus Karilaid

Kas need kirjad olid emotsioonide ajal kirjutatud või õigusabi kaasates?

Priit Paiste

See oli maineka advokaadibüroo poolt tehtud. Mina ei teinud nende tähtitud kirjadega isiklikult midagi. Juhatus kinnitas, et nendel ähvardustel puudub igasugune alus.

Artur Talvik

Kas selliseid ähvardusi tuli mõnede teiste juhtumite puhul ka?

Priit Paiste

Ei, see oli erakordne.

Henn Põlluaas

Dividendide maksmiseks pidi võtma laenu? Kas see oli läbi aastate praktika või aastate lõikes või mõne valitsuse ajal?

Priit Paiste

See oli lühiajaline laen, likviidsuslaen. Ma arvan, et see võis olla mitmel aastal. Aga see võis olla ka ainult kuskil 10 päeva. Ma tean, et arutati neid asju. Mingil korral tuli seda teha (laenu võtta). (Laenuvõtmist) arutati mitte ainult ühel aastal - kas saame hakkama või ei saa? Küsimus ei olnud üldsummas, pigem küsimus oli ajas. Sadamal on raha piisavalt, kuid kui investeerida ka palju, siis võib olla mõni hetk, kus ei ole neid vahendeid, et dividende välja maksta. Viimasel paaril aastal maksti välja peaaegu 100% kasumist.

Artur Talvik

Läheme nüüd parvlaevade juurde. Kuidas see parvlaeva „saaga“ Tallinna Sadamas alguse sai?

Priit Paiste

Alguse sai see niimoodi, et juhatus andis teada ministeeriumi otsuse, et sadam peab ostma parvlaevad. Siis nõukogu jälle küsis arutelul, et miks sadam peab ostma?

Artur Talvik

Kuidas need arutelu jõujooned läksid?

Priit Paiste

Ma arvan, et esialgu olid kõik vastu, et sellega tegeleda. Miks sadam peaks tegelema parvlaevandusega? Strateegias pole seda sees olnud, pole seda suunda. Eriti veel doteeritava viisil? Sadam on oma eesmärkides teisi asju näinud.

Artur Talvik

Kuidas tekkis muudatus?

Deniss Boroditš

Kas pärast seda, kui esitati pakkumist sellele hankele?

Artur Talvik

Kui esimest korda tuli parvlaeva teema üles, kes oli minister?

Priit Paiste

Vist härra Parts ja siis käis koosolekul kantsler või asekancler, kes ütles, et tuleks osta laevad. Ja siis toimus jälle see arutelu, et seadused ja riigikontroll ja kuidas me siis saame seda jälle kõik teha? Ilmselt oli riik ennem rääkinud ka Leedoga. Kuidas siis kõige targem on seda tehingut teha? Kõige põletavam küsimus seejuures oli – kas jõuab? Mõistlik oleks olnud osta olemasolevad laevad. Aga kerkis jälle küsimus – kuidas seda teha? Riik ütles, et selliste tingimustega neid laevu osta ei saa.

Artur Talvik

Kumb rohkem vastu hakkas? Kas see, et ta opereeris neid laevu või see, et ta omab laevu?

Priit Paiste

Opereerimise jutt oli päris lõpus. Jutt käis sellest, et laevad maksavad 120 miljonit ja kuidas see kõik hakkab olema? Mismoodi kõik hakkab toimuma? Kuidas korraldada? Alguses ei olnud sellest üldse mingit ülevaadet, laevade ostmisest, ka ajakavast mitte, kas on võimalik need laevad selle aasta sügiseks (2016) saada? Ostetakse kust iganes ja kas see üldse realistlik on? Esialgu tundus, et see pole üldse realistlik. Mida ilmselgelt arvas ka laevade omanik. Muidu ta poleks pakkumist teinud ja ta arvas, et ta võidab selle hanke igal seitsmel juhul. See oli õigustatud eeldus.

Artur Talvik

Kas uue ministri tulekuga muutusid asjad totaalselt?

Priit Paiste

Ilmselgelt. Koostöö muutus sujuvamaks. Sadama ja ministeeriumi vahel.

Artur Talvik

Kas minister käis presenteerimas plaane?

Priit Paiste

Ei. Kantsler käis. (Marika) Priske ja (Merike) Saks. Saabus arusaam, et on vaja teatud asjad teatud ajaks valmis saada. Koostöö sujus paremini ja tekkis arusaam, mis on võimalik ja mis ei ole. Kui alguses öeldi, et on kahe aasta jooksul vaja saada neli laeva ja korraldada riigihankeid ja korraldada neid asju nii nagu peab, siis tunned, et tahetakse asju, mida on raske täita. Poliitikud on ettevaatlikud, ei taha süüdi jääda.

Deniss Boroditš

Partsi ajal lugu algas. Nagu ma mäletan, siis alguses Tallinna Sadam hankes ei osalenud ja Parts oli väga kuri, miks sadam ei osale. Isegi meedias. Ja siis hakkas olukord muutuma. Millest tingituna sadam hakkas tegutsema? Kas ministri kuri sõna oli ajendiks? Ja teine asi – kas Te ei näe huvide konflikti, kus MKM korraldab konkursi, TS on MKM all? Puhtalt eetilise aspektist?

Priit Paiste

Miks sadam ei teinud pakkumist? Puhtalt juriidilistel põhjustel. Sadamal ei olnud võimalik neid tingimusi täita. Küsimus ei olnud selles, et nõukogu ei taha või jonnib, vaid “uba“ oli selles, et sadamal ei olnud võimalik neid tingimusi täita. Sadamal ei olnud ju laevu. Sadamal ei olnud võimalik kuidagi hanketingimusi täita. Seejärel tuli ministeerium ja jätkas diskussiooni, kuidas siis oleks neid tingimusi võimalik täita, et sadam ikkagi ehitab need laevad.

Deniss Boroditš

Ma näen siin huvide konflikti. Teine pool näeb. Avalik konkurss? Ministeerium mugandab hanketingimusi tema alluvuses olevale ettevõttele?

Priit Paiste

Ma arvan, et riik peaks aru saama, milliseid ettevõtteid tal oleks vaja omada ja milliseid ei oleks. Kui see on äriettevõtte, siis ei saa seda panna tegema riigi ülesandeid: on see siis

jäälõhkumine või mõni muu tegevus, funktsioon. Näen siin probleemi. Riigi äriühingute juhtimine võiks veidi teistsugune olla, kui ta täna on.

Jaanus Karilaid

Kas ajaline järjestus oli ikka selline? Et tuldi ministereeriumist, öeldi, et tehke neli laeva hinnaga 120 miljonit? Kas ei olnud nii, et see hind - 120 miljonit – kujunes hiljem läbirääkimiste käigus? Kiili tegeles sellega?

Priit Paiste

Ei. Ministereerium pidas ennem sadamasse tulekut aasta aega läbirääkimisi Leedoga ja ministeeriumil oli selge, kuipalju Leedo laevade eest tahab. Läbirääkimised nende vahel toimusid. Mingil hetkel oli isegi lootus, et tuleb kokkuleppe, kuid siis mingil hetkel need läbirääkimised lõppesid. Aga arusaamine laevade hinnast - pluss-miinus- oli olemas.

Jaanus Karilaid

Kiili tegeles sellega? Asjade ettevalmistamisega? Presenteerimisega?

Priit Paiste

Allan (Kiil) tegeles asjadega, mis olid seda tüüpi – Botnica ostmise ja laevad, hooned ja muud asjad. Ain (Kaljurand) tegeles rohkem transiidiküsimustega ja suhted olid tema rida. See oli nendel omavahel ajalooliselt väljakujunenud tööjaotus. See oli iseenesest kujunenud rollide jaotus.

Tarmo Olgo

Kas sinnamaani, kui TS tegi pakkumise ära ja sõlmis lepingud Türgi ja Poolaga? Ja see hindade küsimus? Vahe oli päris suur. Kas need küsimused hinna osas tulid ka nõukogus arutamisele? Kuidas juhatuse põhjendas?

Priit Paiste

Loomulikult. Arutati hindasid ja erinevaid pakkumisi laevatehaste vahel. Kuidas teha nii, et neli laeva oktoobrikuuks oleksid olemas. Arutati. Lugesed meediast, et see vahe oli 17 miljonit, siis minu mäletamist mööda see vahe oli väiksem. Aga ..võib-olla polnud kõiki kulusid sisse arvatud?

Tarmo Olgo

Aga põhjendus, miks on hinnad erinevad?

Priit Paiste

Kui võtta Poola ja Türgi, siis tööjõu kulud ongi erinevad.

Tarmo Olgo

Aga kui võtta laevad, siis enamus on metall. Ainult tööjõukulud? Aga mis see põhjendus oli?

Priit Paiste

Türgi ja Poola kulud erinevadki. Ega me rida-realt seda üle ei vaadanud. Põhiline põhjendus oligi, et tööjõukulud on erinevad.

Tarmo Olgo

Mind huvitab juhatuse põhjendus.

Priit Paiste

Arutelu toimus hoopis laevatehaste osas. Kaaluti, kas mitte võtta üldse Soome laevatehast. Riskisuurust vaeti. Arutleti selle üle, kas ikka julgeda tellida laevu Türgist, äkki jäätuvad talvel? Sellist tüüpi arutelud olid. Ma julgen arvata, et see laeva hinnavahe võis olla kuskil 3 miljonit laeva kohta. Arutati seda, et tellime kolm laeva, et võtame ühe veel Soomest.

Henn Põlluaas

Balti laevaremonditehas olevat ka alguses olnud huvitatud pakkumise tegemisest. Kas Te oskate öelda, miks nad ei tulnud pakkumisele?

Priit Paiste

Ma tean, et arutati. Miks ei tulnud? Ei tea? Nad ütlesid, et ei tee pakkumist.

Artur Talvik

Solvumine?

Priit Paiste

Minuni on jõudnud kuuldused, et mingit pidi olevat see seotud Leedo laevadega. Neil oli mingi kogemus nende laevadega.

Deniss Boroditš

Kuidas teil nõukogus käis? Kas 120 miljonit kogu kulu laevade peale? Kogu ehitushind? Või oli seal projekteerimine, projekti juhtimise tasu (ka arvestatud)?

Priit Paiste

Alghind tuli vist selles ettekujutuses, kuipalju Leedo oma laevadest tahtis. Ja minu mäletamist mööda oli summa isegi suurem. Leedo tahtis kuskil 33 – 42 miljonit laevast, mis olid 10 aastat vana. See hind korrutati neljaga ja nii saadigi see summa. Siis tuligi see 29 miljonit ühe laeva ja 32 miljonit teise laeva kohta. Soomlased tahtsid vist 36- 37 miljonit laeva kohta. Arutelu käis selle üle.

Deniss Boroditš

Mind huvitab, mis on lõppsumma TS jaoks? Lepingu sõlmimisel?

Priit Paiste

Kulu arvatati. Kui palju aastast kulub laeva peale ja kui palju jätta lõpparveks. Kui palju konkreetselt laev maksab, seda ei arutatud.

Tarmo Olgo

Kas nõukogu arutas tehingu hinda nii, et see oli võetud tükkideks – kui palju maksab ehitus? Kui palju maksab projekteerimine? Mingi vahendustasu? Mida teile näidati, mida räägiti?

Deniss Boroditš

Projekteerimine ja projekti juhtimine, kõik maksab, need on kõrvalkulud 10 – 20% laeva hinnast. Kas need kõrvalkulud on selles 120 miljonis sees või see on peale selle?

Priit Paiste

Kui arutati laevade ostu projekti, siis käis jutt 120 miljonist. Kui jõuti praamide pakkumiseni, ostuni, siis arutati, et praam maksab niipalju. Siis jõuti omaniku järelevalveni, see maksab niipalju. Meil teostab seda üks mees kogu aeg Türgis, teine Poolas ja see maksab niipalju.

Arutati eraldi seda, kui palju see kõik kokku maksma läheb ning siis tehakse pakkumine sellele riigi poolt tehtud prahtimishankele. Seda, kui palju maksab see konsultant seal vahel, seda ei arutatud.

Deniss Boroditš

Kui mina midagi soetan, mind huvitab, mis on kuu paketi hind.

Artur Talvik

Ega 120 ei ole praami hind. Seal on kõik sees. Ka projekti juhtimine on selles sees. Piletiaparaadi hange on ka sees.

Jaanus Karilaid

Teenuse korraldamisele pandi suur vastutus. Kas arutati ka seda võimalust, kui hange ei õnnestu, mis variant siis on?

Priit Paiste

Ei. Üsna veendunud oldi, et hange toimib ja mingit sisulist arutelu küll alternatiivse võimaluse kohta ei olnud. Et toome Kreekast nt mõne laeva.

Peeter Ernits

Miks Leedoga need aasta aega toimunud läbirääkimised nurjusid?

Priit Paiste

Seda peab küsima ministeeriumist. Mina neid läbirääkimisi ei pidanud. Las räägivad need, kes läbirääkimisi pidasid. Pooltel on kardinaalselt erinevad seisukohad, süüdistavad teineteist. Seda peab nende käest küsima. Mina ei ole Miiliga läbi rääkinud. Kes läbirääkimisi pidasid, las need kommenteerivad.

Artur Talvik

Sponsorluse teema käime läbi põgusalt. Kuidas toimus?

Priit Paiste

Sadam toetas aastaid Eesti sporti. Algul otsustas nõukogu. Hiljem tehti sponsorkomitee, kes otsustas taotluste alusel raha eraldamise. Raha eraldamiseks oli tehtud eraldi kord. Sponsorkomitee tegi ettepaneku, nõukogu kinnitas, kuid sisulisse arutellusse ei sekkunud.

Artur Talvik

Kas teil oli mingi sponsorluse strateegia? Või oli nii, et oli mingi summa ja nõukogu otsustab, kuidas jagada?

Priit Paiste

TS kodulehel on see olemas – 1,5% kolme aasta kasumist antakse sponsorluseks, mis jagatakse proportsiooniliselt 60% spordile, 20% kultuurile ja 20% muudele projektidele. Need viimased võivad olla mis iganes.

Artur Talvik

Kas olite ka selle komitee liige?

Priit Paiste

Oli au olla ka selle sponsorkomitee liige.

Artur Talvik

Kas selles olles käsitlesite neid sisse tulnud taotlusi? Kas oli seal näha nn katusetegemist mõnele projektile? Keegi midagi kaitses eriliselt?

Priit Paiste

Kõigil omad lemmikud, mõned spordialad meeldiva rohkem. Raha jagamine piiratud ressursi tingimustes on alati subjektiivne? Rohkem korvpallile või või võrkpallile?

Artur Talvik

Parteilised seosed? Ajakirjandusest tulenevalt.

Priit Paiste

Poliitilisi spordialasid pole, aga kindlasti on mõjutusi, nii negatiivseid kui positiivseid. Pole saladus, kuidas raha jagatakse.

Jaanus Karilaid

Mis projektid veel peale kultuuri ja spordi on? Mingid markantsemad.

Priit Paiste

Raamatud, kontserdid, Kaitsetööstuse liidu arvutite ostmine jne. Kas ta sadama tegevusega haakub? Mingid ülikoolide poolt tehtavad uuringud jne. Raske hinnata, mille alla ta kuulub. Äkki aitas kuidagi?

Jaanus Karilaid

Mis see suurusjärg võis olla, mis komiteele jagada anti?

Priit Paiste

1,5% 40 miljonist.

Siim Kiisler

Mis loogika see oli (taotluse rahuldamisel), kas pidi olema sadamaga seotud? Mis see põhitegevus oli, millega see sponsorraha seoti? Ma saan aru, et anti nagu juhtus.

Priit Paiste

Mõned seosed ikka olid Nt. meremeeste am/ü-le, et ehitada meremeeste kirikut. Vald, kes muidu pidurdaks sadama tööd. Sadam töötab viie valla territooriumil ....

Siim Kiisler

Seal võib olla sadama huvi, aga mis seos on Tallinna Sadamal Tartu võimlemisklubiga? Näha, et sai siit toetust. Miks? Mis see põhjendus on?

Priit Paiste

See on Eesti kõige suurem võimlemispidu, 1200 võimlejat. Korraldatakse nagu maailmameistrivõistlusi. Mis see Rakvere sumomaadlus parem on? Kummalisi näiteid oli. Toetatakse Eesti sporti laiemas mõttes. Oli selline hoiak.

Henn Põlluaas

Kuidas taotlused jõudsid?

Priit Paiste

Taotlused saadetakse marketingi osakonda, kus nad registreeritakse. Sellel päeval, kui tuleb jagamine, saab neid kokku paksu kausta jagu. Siis hakatakse läbi käima. Selle tulemusena neid rahasid jaotatakse.

Artur Talvik

Kas Seli lugu tuli hääletamisest sponsorkomiteest või nõukogust?

Priit Paiste

Mina seal ei olnud, Mina hääletasin kirja teel. Seli otsus tuli nõukogust. See nõukogu muudeti paar aastat tagasi ära. Alguses oli kolm nõukogu liiget (sponsorkomitees), pärast oli kaks nõukogu liiget pluss selle marketingi osakonna juhataja.

Deniss Boroditš

Kui toetatakse sporti ja kultuuri - see on hea. Kindlasti kogunes projekte rohkem kui raha. Kuidas toimus positiivsete otsuste saamine? Kas Te negatiivset tendentsi ei näinud – kuidas jõujooned paika loksuvad?

Priit Paiste

Mingid inimesed rääkisid juhatusega läbi, et peaks seda ja seda toetama, kindlasti ka erinevate spordialaliitude ja klubide esindajad, samuti kolmandad isikud rääkisid nõukogu liikmetega, tavaline lobitöö. Kõikidele jäi võimalus toetust paluda.

Artur Talvik

Hääletamine. Seli hääletamine - see oli olümpiakomitee raha? Kas see oli üks kord?

Priit Paiste

250 000 tuhat. See oleks läinud enamuses spordialaliitudele, olümpiakomitee raha sellest oli väga väike summa. Ülejäänud poleks sealt lihtsalt läbi läinud. Olümpiakomitee sai igal aastal fikseeritud summa – 1 miljon krooni s.o kuskil 63 000 eurot. 16 aastat sai olümpiakomitee sadamast raha, ta (TS) oli üks neljast olümpiakomitee põhisponsorist. Mingil hetkel, kui Seli sai olümpiakomitee juhiks, tekkis segadus, ennem seda küsimust ei olnud. Polnud küsimustki, kas toetada olümpiakomiteed või mitte.

Peeter Ernits

Kui tuli välja, mida juhatuse liikmed olid teinud, kas siis nõukogu liikmena ja auditikomitee liikmena kui tagasi vaadata, kas seda kõike ei oleks saanud varem aimata või ette näha, et selline asi toimub (juhatuse liikmete altkäemaks). Kas selles logistiline skeem ei jäta võimalust näha, mida juhatuse liikmed teevad?

Priit Paiste

Ma vastaksin kaitsepolitsei sõnadega, et korruptsioonikuritegu on peitkuritegu ja seda on küllalt keeruline, praktiliselt võimatu avastada. Need asjad, mis on näiteks praami hankega seotud, ma ei näe, et seda oleks kuidagi võinud ära hoida. Seda, et nad küsivad altkäemaksu. Ja kuidas saaks seda nõukogu teha, sõltumata sellest, kes nõukogus istub? Kas 2009. aasta tehingutes, kui neile peale vaadata, kas seal on midagi niisugust, mida seal ei oleks pidanud olema? Julgen küll väita, et nõukogul sellisel moel ei ole võimalik taolisi asju avastada.

Artur Talvik

Kui rendilepinguid pikendati väga pika perioodi peale ja kui selliste lepingutega tuldi nõukokku, kas selliseid „leidusid“ Teie ei näinud?

Priit Paiste

Mingisugused viimase aja hoonestusõiguse lepingud, kus üritati lepinguid pikendada 30 aastaks ja mingisuguseid tingimusi seada, nende osas toimus küll arutelu nõukogus. Osade lepingute suhtes ütles nõukogu, et ei näe põhjust lepingu pikendamiseks. Ent kui tuldi ja näidati, et majanduslikult hakkab sadam kasu saama, mitte kümne aasta pärast, vaid alates homsest, siis ei ole põhjust keelduda ja öelda, et ärme ikka lepingut pikenda. Ei saa sellel hetkel öelda, et ärme teeme.

Peeter Ernits

Kas riigi ettevõtete nagu TS juhtimine nõukogu ja juhatuse tasandil kui seda vaadata riigi ettevõtete juhtumise mudelit ja siia juurde Kiili ja Kaljuranna kaasust, siis kas peaks seda juhtimist muutma? Või ei peakski muutma? Jälitustegevust juhatuse üle te kunagi nagunii ei saa. Kas selline juhtimine Teie arvates on hea?

Artur Talvik

Missugune oleks Teie arvates ideaalne mudel riigi omanduses oleva ettevõtte juhtimiseks?

Priit Paiste

Mudelil pole iseenesest midagi viga. Kõiki suuri ettevõtteid juhitakse niiviisi, et nõukogu ja juhatuse. Kuid määrav on nõukogu liikmete koosseis ja see vajaks kaalumist. See on probleem – minu isiklik arvamus. Pean silmas seda, et kuskil koalitsioonilepingutes jagatakse kohad ära, siis tekivad ikka vastuolud. Äriettevõtete juhtimise võiks poliitikast võimalikult lahus hoida. Võiks olla rohkem inimesi juhtimise juures, keda ei mõjuta isiklikud sümpaatiad ja antipaatiad. Kui on äriühing, mille eesmärk on teenida kasumit, siis peaks seda tegema 100%-liselt. Siis ei peaks ajama riigi asja, et läbi selle organi on lihtsam ajada. Poliitilised jõud ei tohiks otsuste tegemisel rolli mängida.

Peeter Ernits

Kuidas siis eelarve tasakaalu saada?

Priit Paiste

Ma arvan, et eelarve tasakaalu jaoks ei ole õige anda sadamale ülesannet, et ostke üks jäälohkuja ja vaadake ise, kuidas toime tulete. Ma arvan, et see ei ole mõistlik. Äriühing peaks tegelema äriga ja kui riik on pannud ülesandeks teenida dividende, siis seda peakski tegema. Mitte nii, et äriettevõtte peaks veel lahendama ka mingisuguseid muid probleeme, a la ostke praamid, et eelarve oleks tasakaalus ja regionaalsed probleemid lahendatud. Ei saa olla mingisugune segu! Ei saa jätta kolm aastat vara maha kandmata, sest muidu ei saa dividende maksta! Poliitikud pelgavad homseid pealkirju ajakirjanduses, see kammitseb neid otsuseid tegemast. Aga äriettevõtte puhul peab tegema otsuseid, on need siis julged või vähem julged. Teisiti ei saa äriettevõtet juhtida.

Artur Talvik

Osaline erastamine aitaks?

Priit Paiste

Kindlasti. On kindlasti strateegilisi objekte (riigi jaoks), üks neist on ka sadam. Aga raudtee ja sadam tuleks panna kokku. Need on ühe asja kaks osa. Kui sadam käib ja reklaamib kuskil messil midagi ja raudteemehed ei käi – nii ei saa. Järjekordselt oleme sealmaal, et riik peaks

otsustama, mida ta tahab. Kui riik soovib, et kaup läheks läbi, siis ei saa doteerida reisiteenust. Kui panna igale tonnile maksu otsa, siis kaupa jääb järjest vähemaks. Nii ei saa! Läbi äriettevõtete ei saa lahendada riigi asju! Kui ei taheta tõsta reisijatele pileti hinda, siis tuleb tõsta maksude laekumist. Aga vaatamata sellele teenib sadam aastas 42 miljonit! Järelikult need asjad niiväga halvasti ei ole! Suur osa sellest rahast tuleb Tallinkilt.

Artur Talvik

Sadamat oleks võimalik juhtida paremini?

Priit Paiste

Kõike on võimalik juhtida paremini.

Deniss Boroditš

Sadamat võib juhtida paremini, aga seda ka teatud piirini. Sest ka poliitikat on vaja arvestada. Kogu transiidiahel..... Siin peab ka riik appi tulema. Kui ikka kaupa ei tule, kui riik kehtestab sellised tariifid, et see pole kasulik.

Priit Paiste

Riik saadab täna jäälohkuja Pärnu sadamasse, mille maksab kinni Muuga sadam. Milleks on riigil vaja saata? Sellepärast, et see on regionaalpoliitiline küsimus. Vaja on turvast vedada. Majanduslikust küljest puudub sellel igasugune mõte. Aga sadamat saab kindlasti paremini juhtida. Tuleks aru saada, miks inimesed lähevad altkäemaksu teed? Kui juhatus teenib 35 või 40 miljonit? Ega seal sissetulekul suurt vahet ei ole. Aga inimesel peaks olema motivatsioon.

Artur Talvik

Kas juhatus peaks tulemuspalka saama?

Priit Paiste

Ma ei tea, kas tulemuspalka, aga kui nõukogu arutab, et kas maksta neli või kaks kuupalka tulemustasu ja kui maksame kaks, mis siis homme lehes kirjutatakse? Siis ... majandustulemused peaksid midagi näitama, sõltumata äriühingu vormist. Näiteks Soome üks kõrgemini tasustatud äriettevõtte juhte on just riigi äriettevõttest. Neil ei ole probleemi. Aga näiteks Ain Kaljuranna palk oli kuus aastat külmutatud. Ma ei ütle, et ta oleks pidanud minema altkäemaksu võtma, kuid mis ajendas teda rohkem raha riigile teenima? Kõige lihtsam on olla populaarne juht. Aga vahel peab juht tegema ka ebapopulaarseid otsuseid. Kas 42 või 45 miljonit (TS kasum), sellest ei juhtu riigi elus midagi. Aga kuni midagi ei juhtu, siis ....

Üleskirjutuse koostanud

Üleskirjutuse üle vaadanud

Kaie Masing
Uurimiskomisjoni konsultant

Priit Paiste
(e-kiri 07.03.2016)

